

dejo do tečaja. Če se ondi šele izpremené v severni veter, tedaj je to prav tako ugodno, kakor če bi zavili sami čez tečaj in nesli balon naprej.

Andrèe in njegova tovariša Ekholm in Strindberg vzamejo s seboj na pot 125 canjic z ohranljivo hrano (konserve). Vsaka teh canjic ima toliko mesa, prikuhe in drugih jedij, kolikor jih potrebuje troje mož, da se preživé z njimi cel dan.

Dné 14. rožnika minulega leta se je pripeljal na parobrodu „Virgo“ Andrèe s svojima tovarišema na otok Amsterdam, kamor ga je spremilo iz Stockholma sedem kapitanov, troje pomorskih častnikov in troje inženirjev, katere so prignale z njim goreče želje, da bi mu izkazali čast in povikšali slovesnost vzleta njegovega v puste arktične pokrajine. Ker ni bilo pri roki izurjenih rokodelcev, potratili so mornarji preveč časa, ko so postavljali v Stockholmu izdelano kolibo, napolnjevali in napihovali 4600 kubičnih metrov obsežajoči balon z vodenčevim plinom in s sto in sto drugimi manjšimi, a za varnost potrebnimi uredbami. Tako se je odhod zapoznel poldrugi mesec. Zrakoplov je bil za vzlet dovršen šele 30. mal. srpana. Začetkom je med pripravljanjem pihal ugodni jug, s katerim bi se bil Andrèe lahko odpeljal proti tečaju. Predno pa je bil zrakoplov pripravljen, nehal je južni veter pihati proti severu, in čakati je bilo treba, da pride zopet jug.

Okoli 20. mal. srpana je pisal Andrèe profesorju Retzus-u v Stockholm, da je najtežavnejše delo, napolnjevanje balona z vodenčem, do malega zvršeno. Navzoči izdelovalec balona, francoz L a c h a m b r é e, je izvrstno izpolnil svojo nalogo, vse razmere so ugodne, tudi tovariša-spremljevalca sta polna upanja in vsled tega židane volje. Vsak čas smo pripravljeni odriniti, kakor hitro se ponoví pričakovani jug.

Ko pa konec mal. srpana ni bilo dočakati vetra od juga, spoznali so resno preudarjajoči zrakoplovci, da dalje kakor do srede velikega srpana ni čakati ugodnega vetra od juga, ker se ne more vedeti poprej, kaj jih bo zadrževalo med potjo. V tem času se tudi ne smejo zamuditi predolgo, zakaj h koncu vel. srpana ali začetkom kimovca pride navadno po arktičnih pokrajinah slabo vreme s hudimi viharji — in teh se je ogibati, če ne, se ponesrečijo z balonom vred.

Ko so Nansena, vračajočega se domov, vprašali v Hamerfestu, kako sodi on o Andrèejevi ekspediciji, izjavil se je kaj ugodno o Andrèejevem naklepu. Ideja, z zrakoplovom dospeti do severnega tečaja, je kaj mična, toda dejal je Nansen, postavljena je na slepo srečo.

In žal, minul je pravi čas, in ker ni prišel ugodni veter od juga, odrekli so se s težkim srcem svojemu naklepu za l. 1896., opustili so potovanje. Andrèe s tovarišema se je vrnil v domovino. (Dalje.)

Kaj bo pa jutri z vremenom?

(Spisal dr. Simon Šubic.)

Dandanes nam ne zadostuje več, da bi vreme samo ugibali, kakor je v navadi na kmetih, marveč učenjaki znanstveno preiskujejo razmere vremenske. A kaj počasi napreduje njihova veda, še bolj počasi pa napovedovanje prihodnjega vremena. Učeni prerokovalci vremena zadenejo resnico le pri onih vremenskih izpremembah, katere se razprostirajo po obširnih deželah. Med te premembe spadajo hude ure, plohe in naliivi z viharji, ki izvirajo iz znanih krajev ter gredó po določenih tirih nad deželami od kraja do kraja. Med te premembe spada tudi dolgo deževanje po naših zmerno toplih severnih deželah. Učenjaki si pomagajo s telegrafskimi poročili, katera jim naznanjajo dan na dan, kakšno je vreme po drugih deželah, ter jim kažejo, h kakšnemu vremenu se pri nas pripravlja.

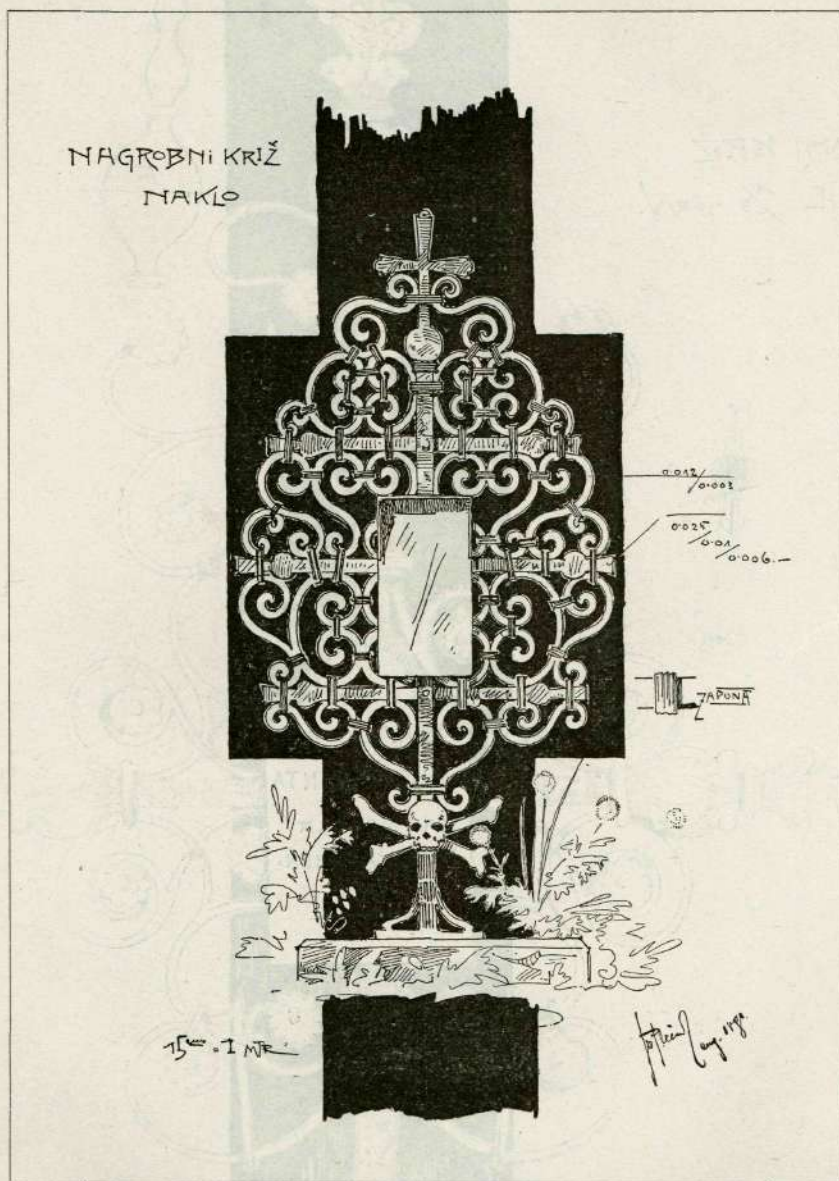
Razven tega obširnega vremena je mnogo manjših krajnih prememb, katere kmetu naga-

jajo pri njegovih opravkih. Takim krajnim ali lokalnim vremenskim izpremembam je pa tem težje izogibati se, čim manjši so kraji, kjer se godé. Vsakdo ve, da tu največ pové izkušnja. Kratek dež po hribih ali po dolinah ali po ravninah, kratka ploha z grmenjem, ki prihaja skoraj redoma v vročih urah poletnih dnij, in jednake kratke vremenske prikazni so kmetu večinoma hitreje znane kakor učenjaku. Kdor marno pazi na vrtenje vetrov v meglah, posebno, kadar se bojujeta v oblakih dva nasprotna vetrova, ta lahko presodi, kam se obrne bodoče vreme.

Če vprašáš marnega kmeta, po katerem vetru gredó megle, ne bo ti odgovoril z zemljepisnimi imeni vetrov, kakor smo navajeni v šolah, ampak imenuje vetrove po njih vremenskem pomenu ter ti odgovori n. pr.: „Včera j so šle megle po suhem vetru, danes jih žene mokra burja!“ In po tem, kar zapazi zvečer pred soln-

čnim zahodom ali zjutraj ob solnčnem vshodu, sodi, kakšno bo vreme ta dan, kakšno drugi dan. Tudi na male meglice, ki se pokažejo zjutraj, nekatere po vrhovih hribov, druge nad grapami po lesovih zjutraj ali dopoldne, zna ti prerokovati, ali bo dež ali lepo.

Na enak način utegne vsakdo za tisti kraj, v katerem biva, določiti značilna znamenja prihodnjega vremena. Če bi bistroumnemu kmetu podali kaj malega najpotrebnejših vremenznanskih ali meteorologijskih vednostij in pripomočkov, pa bi bolje spoznaval in napovedoval

Nagrobni križ v Naklem. (Načrtal J. Plečnik.)

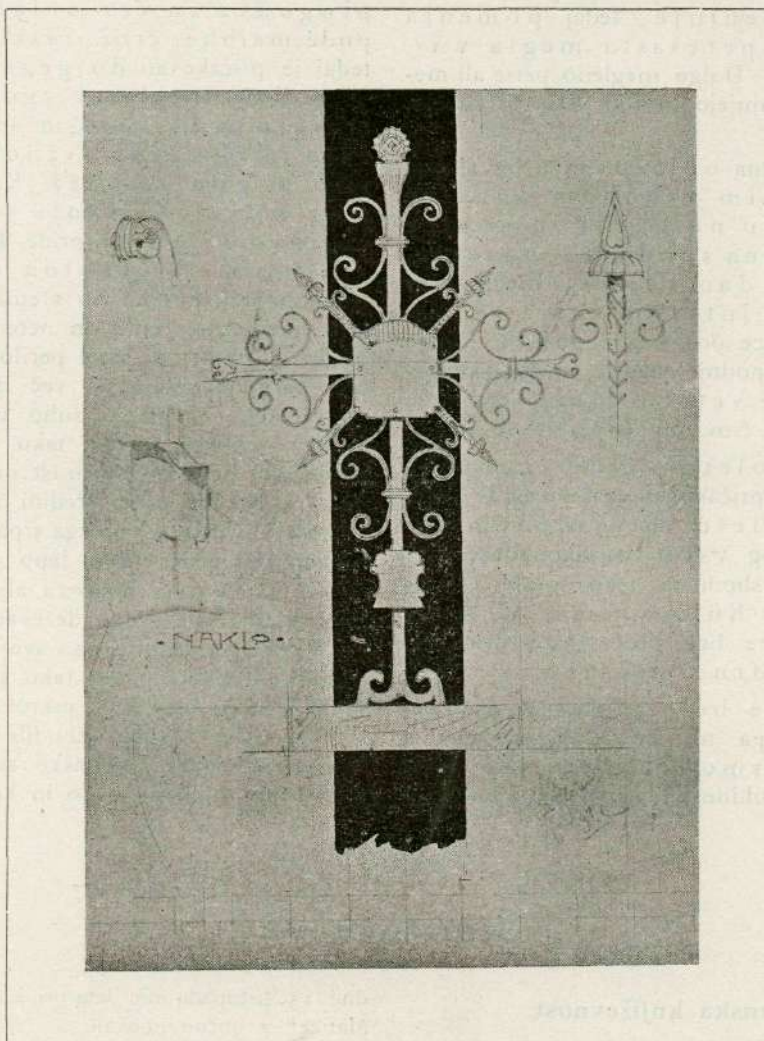
prihodnje vreme, kakor tisti meščani, ki verjamejo časopisnim poročilom. Kar pové časopis danes o vremenu, to je veljalo včeraj ali sinoči, ko je došlo telegrafsko poročilo; ko pa pride to poročilo čitatelju v roke, utegne biti že vse izpremenjeno po podnebjju, in telegraf morda že naznanjuje nasprotno vreme. Nič

tako izpremenljivega ni na svetu, kakor vreme. Predno pride iz kakega meteorološkega središča, n. pr. z Dunaja, poročilo v naše roke, minulo je že dostikrat prerokovano vreme in nastalo je morda ravno nasprotno. Torej naj se nihče ne čudi, da je vremensko prerokovanje nezanesljivo; nikar naj ne zaničuje vre-

menskih poročil ali celó meteorološkega znanstva, marveč naj pričakuje od njega le toliko, kolikor more podati to znanstvo.

Rodoljubni možje, ki živé na deželi, utegnili bi storiti mnogo dobrega za kmeta, ko bi mu šli na roke pri ugibanju vremena. Mož, ki ima kaj časa, kaj glave, recimo, kaj veselja do tega spoznavanja in kaj srca za blaginjo kmetiškega gospodarstva, ta ne bo opustil nobene

prilike, da ne bi pospeševal vsega, kar podpira kmetiški prid in blagor. Kar so jeli Francozi pred mnogimi leti, kar so združene vlade severne Amerike storile v vremenoznanstvu za svojega kmeta in za mornarstvo in kar posnemajo po nekaterih krajih tudi na Nemškem, to bi se utegnilo obrniti v prid kmetijstva tudi med Slovenci. Povsodi se je pokazal velik vpliv vremenskega poznavanja na kmetovanje.

Nagrobni križ v Naklem. (Načrtal J. Plečnik.)

Najbolje morejo poznati in ceniti znamenja prihodnjega vremena tisti možje, kateri so si prisvojili glavne vednosti o vremenskih premembah, ali kateri poznajo temelje meteorologije, posebno če imajo pri rokah tudi nekaj najpotrebnejšega dotičnega orodja, katero se dandanašnji po večjih mestih razstavlja že na ogled občinstvu. Ko bi kmet videl dobri vzgled in dobre uspehe, ko bi se mu po izkušnjah

podajalo nekaj malega vremenoznanskih vednostij, imel bi še večjo srečo z vremenskim prerokovanjem. Branil se dolgo ne bo dobrega vzgleda in nekaj znanstva, ker mu neugodne vremenske premembe gredó do živega.

Iskreno prizadevanje, da bi ustrezali poljedelcem in drugim ljudem, katerih delo je jako odvisno od vremena, napotilo je vremenoslovce, da so porabili svoj uk in svoje izkušnje za

vremensko napovedovanje. Poslušajmo torej veljavne vremenoslovce, da zvemo od njih, po katerih znamenjih bi se utegnili spoznati prihodnje vreme. Seveda moremo tukaj povedati le kaj malega in kratkega.

1. Severni vetrovi, pravijo veljavni vremenoslovci, in peresaste meglene mreže v višavah, kadar se prikažejo ob rastočem zračnem tlaku, pomenjajo lepo vreme. Če pa zračni tlak, ki ga nam kaže barometer, odjenjuje, tedaj pomenja mrenasta ali peresasta megla v višavah dež. — Dolgo megleno perje ali meglene veje oznanjujejo prihod vetra in kažejo, kam veje veter.

2. Kadar se na oblačnem nebu zjutraj pred solničnim vshodom pordeče oblaki široko na okoli in solnce posije takoj na spodnjem obzorju, tedaj bo lep dan. Če je pa ta rdečica prav močna, ali če je jutranja zarja temnikasta, če solnce posije šele pozneje, ko je že stopilo nad spodnje obzorje, in če so oblaki gosti, tedaj pride veter in dež. Tega se je tem bolj nadejati, čim bolj kopasti so oblaki.

3. Če je poletu zvečer nebo na jugu jasno, pričakovati je lepega dne. Kadar je pa poletu ob solničnem zahodu nebo krog vshoda jako rdeče (večerna zarja na vshodnem nebu), pride drugi dan veter in hudo vreme. Če se pa taka zarja kaže bolj proti jugo-vshodu, tedaj pride drugi dan dež.

4. Meglene bele kope so sicer nedolžne; kadar pa nastanejo mahoma zjutraj med osmo in deveto uro, tedaj se je poletu popoldne nadejati hudega vre-

mena, posebno, če pojemlje zračni tlak.

5. Kadar poletu zjutraj med četrto in deveto uro dežuje, tedaj se zvedri dopoldne.

6. Kadar pa ob sivo-temnikastem, čez in čez oblačnem nebu jame deževati popoldne ali proti večeru, tedaj traja dež rad še drugi dan.

7. Kadar se spodaj pod sivo preprogo čez in čez oblačnega neba podé majhne, črne, razkosane megle, tedaj je pričakovati dolgega deževanja.

8. Kadar megle ob zgornjih hribih trajajo dalje časa in se razprostirajo in vlečejo navzdol, tedaj naznanjajo, da pride skoro dež. Kadar se pa take megle dvigajo proti vrhovom ter izginjajo, tedaj pa pride lepo vreme.

Američan H. Clayton oznanja za cel teden naprej, kakšno bo vreme. On trdi, da je v navidezni vremenski nerednosti trden red in da se premembe vrsté perijodično. Nekatere take perijode trajajo po več dnij, druge celó po več let. — Gorko, suho vreme začetkom meseca velikega travna, tako trdi mož, kaže zanesljivo, da proti koncu ist. m. nastopi mrzlo, deževno vreme, proti sredini rožnika vročina in suša; začetkom velikega srpana mrzli dnevi, za katerimi pride trajno lepo in suho vreme, dokler ga koncem kimovca ali začetkom vinotoka ne prežene dolgo deževanje.

V teh izpremembah in v svojih obhodnih vremenskih dobah ima on, tako se hvali Clayton, pravi ključ za obširnejše prerokovanje vremena.

Naj bi te vrstice vzbudile bralca, da natančneje spoznava vremenske razmere in opazuje premembe v korist svojo in korist drugih.

Književnost.

Slovenska književnost.

Materine sanje. Slika v jednom dejanju. Spisal E. Gangl. Izdala in založila Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani. Natisnila „Nar. Tiskarna.“ 1896. 12°. Str. 20. Cena 15 kr. (Dobiva se pri Iv. Bonaču, knjigovezu.) — Plodoviti gospod pesnik nam podaja tukaj v dramatični obliki sanje matere, „ki Bog podal ji dete je cvetoče . . . Pred dušno ji oko želim pozvati, Kar bega ji, vzradošča srce vroče, Kar solze ji rodi in smeh in petje, Kar nje otroku varno je zavetje.“ Jednajst prizorov nam podaja prav živahne in pesniške slike. „Materine sanje“ so se predstavljale dne 14. in

dne 15. listopada min. leta pri koncertu „Glasbene Matice“ z občno pohvalo.

Je zmota kratka — dolg je kes. Iz nesrečnejševnega dnevnika slovenskemu ljudstvu v pouk priobčil F. Prlek. Tiskarna Dolenec, Trst. — Izdal F. Prlek. 1896. 12°. Str. 63. Cena 15 kr. s poštnino. Dobiva se v Trstu pri izdajatelju, via scuole nuove, 18, I. 7. — Knjižica nam podaja zapiske mladega moža, ki je nekaj časa prebil v ječi. Pisana je tako resnično, živo in umno, preveva jo tako dober duh — duh pravega spoznanja in kesanja, da je želeli, naj bi se razširila daleč med narod. Prvotno je bil ta spis natisnjen v „Edinosti“; kar se nas tiče, želeli bi, da bi ga